

CÍRKEVNÍ A DUCHOVNÍ DĚJINY

Die Heiligen und ihr Kult im Mittelalter, hg. Eva DOLEŽALOVÁ, Filosofia, Praha 2010 (= Colloquia Mediaevalia Pragensia 11)

445 s., ISBN 978-80-7007-292-9

Německá mutace sborníku *Světcí a jejich kult ve středověku* (2006) nese podobně jako její česká předloha poněkud zavádějící titul. Pojítkem textů sice má být úcta ke svatým ve středověku, avšak sborníku by slušel podtitul, který by upozorňoval na zacílení směrem k českým zemím a premonstrátskému řádu, případně k osobě bl. Hroznaty. Právě jim jsou totiž věnovány tři ze čtyř oddílů. Rovněž odkaz ke středověku zcela neodpovídá obsahu, neboť hned několik textů přesahuje až do raného novověku, v jednom případě do doby nejnovější.

Sborník uvozuje bohužel osamělý historicko-teologický příspěvek Tomáše Petráčka, věnovaný problému svatosti v souvislosti s pojetím duše u Tomáše Akvinského. Na něj navazuje šestice textů, věnovaných přímo či nepřímo bl. Hroznatovi. Úvodní studie Evy Doležalové je spíše nahlédnutím do její výzkumné práce, věnované proměnám v trendech dávání jmen, jež autorka považuje za jedno z důležitých vodítek pro posouzení významu světeckých kultů v tehdejší společnosti. Příspěvky Milana Hlinomaze a Petra Kubína jsou cennými materiálovými studiemi, které dovolují blíže nahlédnout na vývoj úcty k tomuto muži ve středověku a v raném novověku. Jen volně s nimi souvisí text Vratislava Vanička, jenž se v širokých kruzích otáčí okolo problému středověkých elit a způsobů jejich sebezprezentace a legitimizace. Spíše nezávaznou úvahou je pak příspěvek Jindřicha Charouze o osobnosti bl. Hroznaty, tématu sborníku se poněkud vymyká stať Güntera Wolfa o úskalích dnešního kanonizačního procesu.

Čtyři studie následujícího oddílu, věnované premonstrátským světcům, mapují vesměs osudy méně známých osobností, jejich relikvií a legend, které o nich byly sepsány. Bezpochyby nejcenějším příspěvkem je zamyšlení Ulricha Leinsle, věnované rozboru několika legend z kláštera Mariëngaarde, které dobře dokumentují polemický rozměr legendárního žánru.

Předposlední, nejrozsáhlejší soubor studií se zaměřuje na světeckou úctu ve středověkých Čechách a sdružuje příspěvky historiků, archeologů i dějepisců umění. Ve svém výzkumu kultu svatých v utrakvistické církvi pokračuje Ota Halama, výsledkem dlouhodobého zájmu jsou i texty Kateřiny Charvátové (úcta k cisterciáckým světcům na území vrcholně středověkých Čech), Mileny Bravermanové (hroby světců u sv. Víta), Hany Pátkové (cechovní patroni), případně hutný, analyticky vystavěný příspěvek Petra Sommera o sv. Prokopovi nebo inspirativní úvahy Dušana Třeštíka nad translací sv. Václava a jejím významem. Ty doplňují příspěvky o úctě ke sv. Zikmundovi (Milada Studničková) a sv. Gothardovi (Josef Žemlička) spolu s další úvahou nad řádovou obediencí sv. Prokopa (Vladimír Ondáš). Sborník uzavírá pětice sond převážně z německého prostředí.

Jednotlivé příspěvky si udržují solidní úroveň, byť většinou pouze zpřístupňují, korigují nebo doplňují již vyřešené hypotézy. Vzhledem k tomu, že jsou publikovány v jednom ze „světových jazyků“ medievistiky, má jejich nové otištění svůj význam, protože nabízí badatelům neznalým češtiny průhled do světa české medievistiky a středověku českých zemí.

DAVID KALHOUS

Stanisław BYLINA, *Religijność późnego średniowiecza. Chrześcijaństwo a kultura tradycyjna w Europie Środkowo-Wschodniej w XIV-XV wieku*, Instytut Historii PAN, Wydawnictwo Neriton, Warszawa 2009

200 s., ISBN 978-83-7543-097-4

Knihou předního polského medievisty a bohemisty Stanisława Byliny navazuje na jeho předchozí práce; zejména se nabízí srovnání s jeho o jedno desetiletí starší publikací *Kultura ludowa Polski i Słowiańszczyzny średniowiecznej* (1999). Některé partie těchto knih se vzájemně významným způsobem doplňují, jiné se přímo překrývají. Bylinova starší práce je primárně zaměřena na střet slovanského pohanství s postupující christianizací střeoevropské společnosti až na práh raného novověku, zatímco nová kniha je orientována především na vlastní prožitky víry, její každodenní praxi a vzájemné ovlivňování oficiální církevní formy a vžitých